

Nr 348.

Av herr **Sjödahl**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition angående folk- och småskoleseminariernas organisation m. m.*

I Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen nr 100 angående folk- och småskoleseminariernas omorganisation har vad det gäller utbildningen av folkskollärare föreslagits, att seminarieorganisationen beräknades efter en årlig examination av 384 lärare. På grunder, som refereras i propositionen, hade skolöverstyrelsen liksom så gott som undantagslöst även seminariekollegierna ansett denna siffra för låg. Att bestämt uttala sig om vilkendera uppfattningen, som är riktig, torde vara omöjligt. Departementschefen har också försiktigtvis räknat med två reservavdelningar utom de föreslagna 16 examinationsavdelningarna. Samtidigt har departementschefen hävdad, att elevnumerären i avdelningarna borde hållas vid 24 för att ökas i mån av behov av flera utbildade lärare. Försåvitt riksdagen stannar uti sitt beslut vid det antal avdelningar, som Kungl. Maj:t föreslagit, med de risker för ett ökat behov av folkskollärare, som säkerligen förefinnas, torde det vara rimligt, att utgå därifrån, att vid ett ytterligare behov av lärare man i första rummet använde sig utav den utvägen, som de tvenne reservavdelningarna erbjöde. Att vid inträdandet av ett sådant behov i första rummet öka antalet elever i avdelningarna, skulle bringa den förbättrade organisationen av elevernas praktiska lärarutbildning väsentligen ur funktion och vore därför icke tillräddig utom under verkligt tvingande omständigheter.

Kungl. Maj:t föreslår att av de sexton årliga examinationsavdelningarna sex skulle utgöras av studenter. Detta betyder en kraftig minskning av antalet 4-åriga linjer, vilka ännu 1923 voro 25 och enligt nuvarande organisationsplan utgöra 19. Dessa skulle enligt det nu framlagda förslaget minskas till 10. De sakkunniga hade t. o. m. föreslagit en ännu kraftigare minskning. Däremot skulle studentavdelningarna ökas till sex, från i år en och under de närmast föregående åren två.

Denna förskjutning mellan de olika linjerna torde förtjäna ett allvarligt övervägande. Ännu för några år sedan ansåg skolöverstyrelsen ej lämpligt, att studentlinjernas antal överstego fyra. Uti sitt senast avgivna yttrande har skolöverstyrelsen ändrat mening och föreslagit sju studentavdelningar utav i allt sjuutton avdelningar. Däremot har majoriteten av seminariekollegierna uttalat sig för att blott fem studentavdelningar fast infogades i organisationen.

Som skäl för ett större antal studentavdelningar har anförts, att det år 1923 och något följande år funnos ej mindre än 6 studentavdelningar. Härvid är dock att märka, att dessa utbildningslinjer voro ettåriga, medan de nu avses att göras tvååriga. Vidare fanns det då 31 examinationsavdelningar, medan det nu icke beräknas flera än 16, eller om man bortser från linjen för småskollärarinnornas fortbildning blott 15. Förskjutningen till nackdel för de läraraspiranter, som sakna studentexamen, är oerhörd.

Det är oriktigt att utgå ifrån att studenterna i och för sig äro mera lämpade för lärarkallet än övriga aspiranter. Det beror uteslutande på vilka studenter som anmäla sig för inträde. En tvåårig linje lockar givetvis ej så mycket som en ettårig. Vid en à två ettåriga linjer ha mottagits starkt kvalificerade sökande. Vilka som komma att anmäla sig, när 6 à 7 linjer ha öppnats för studenter, därom veta vi ingenting. Att bygga för mycket på att ett visst antal studenter söka sig även till de 4-åriga linjerna är oförsiktigt. Deras kvalifikationer skilja dem icke efter seminariekollegiernas erfarenheter från andra elever. Det synes därför klokt att först avvakta de erfarenheter, som kunna vinnas vid ett mindre antal studentlinjer, innan ett större antal inrättas. Reservanterna inom de sakkunniga hade även nöjt sig med att föreslå fem studentavdelningar, vilket dock är mera än vad skolöverstyrelsen ännu för några år föreslog. Det är säkerligen befogat att räkna med att en del studenter komma att i varje fall söka sig till de fyraåriga linjerna. Dessa genomgå de ofta på tre år. Vid valet av en treårig kurs i hemorten och en tvåårig å främmande ort med betydligt ökade utgifter för inackordering m. m. välja de den förra. Det är ännu ett skäl att avbida erfarenheten, innan studentavdelningarna alltför mycket utökas. En fyraårig utbildning efter realexamen *helt* inriktad på lärargärningen kan ej heller anses kvalitativt underlägsen en treårig gymnasietid med efterföljande tvåårig seminarievistelse. För den enskildes del är den tillika billigare, för såvitt en femårig studietid efter realexamen måste anses dyrare än en fyraårig. Det synes därför klokt att nöja sig med till en början blott fem tvååriga studentlinjer, tills erfarenhet vunnits om tillslutningen ur både kvantitativ som kvalitativ synpunkt, och detta vare sig riksdagen bestämmer sig för 16 eller 17 examinationsavdelningar.

Departementschefen har anslutit sig till den närmast av statskontoret uttalade meningen, att frågan om höjning av lärarkompetensen vid småskoleseminarierna tarvade en närmare utredning. Vid småskoleseminarierna komma att för indragning krävas kunskaper, ungefärligen motsvarande realexamen. Kanske flertalet elever komma från realskolor och mellanskolor med lärarkrafter oftast med adjunktskompetens. Det synes ej rimligt, att dessa elever för sin lärarutbildning skola handledas av svagare utbildade lärarkrafter. Att lärarkompetensen därför vid småskoleseminarierna höjdes till motsvarighet åtminstone med den vid realskolorna och mellanskolorna vore en mycket rimlig konsekvens av den nya ställning, som småskole-

seminarierna skola intaga. Det vore därför önskligt, att riksdagen uttalade sig för en skyndsamt utredning av detta spörsmål för framläggande av förslag till nästföljande riksdag.

Enligt de sakkunnigas förslag skola på tid utom timplanen förläggas frivilliga laborationer, frivillig teckning m. m. Om detta är i princip intet annat än gott att säga, men erfarenheten vittnar därom, att dessa frivilliga lektioner på många håll bli i praktiken obligatoriska. Eleverna önskan att få högsta möjliga betyg för den blivande konkurrensen om platserna gör, att de ofta mangrannt deltaga i dessa »frivilliga» lektioner. Det borde därför övervägas, huruvida icke dessa »frivilliga» timmar av olika slag kunde avsevärt begränsas eller helt uteslutas. Något annat är det med sådana frivilliga lektioner, som icke kunna påverka betygssumman. Dessa men endast dessa erhålla frivillighetens karaktär.

Något liknande kan sägas om det s. k. enskilda arbetet. Detta är närmast inlagt för att eleverna skulle få tillfälle att mera ingående syssla med ett ämne eller en del av ett ämne, som särskilt intresserar dem. På åtskilliga håll blir det nödvändigt för eleverna att välja vissa ämnen för vissa lärare, då det uppfattas som nödvändigt för att i dessa ämnen och för dessa lärare erhålla normala vitsord. Det vore synnerligen önskvärt, att åtgärder vidtagas för att förhindra denna förfuskning av det enskilda arbetets egentliga innebörd.

Med återopande av vad som ovan anförts får jag därför föreslå riksdagen att besluta,

att antalet studentlinjer måtte begränsas till fem,

att hos Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning i frågan om höjning av ämneslärarnas vid småskoleseminarierna kompetens, så att förslag kan avgivas till 1937 års riksdag samt

att hos Kungl. Maj:t anhålla om beaktande av de synpunkter som ovan anförts beträffande de frivilliga lektionerna och det enskilda arbetet.

Stockholm den 26 mars 1936.

Edg. Sjö Dahl.

